

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY ÚJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — — — — Helyközi telefon 15. sz.

Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szőig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Igéret-politika.

(gh) Azt mondja a székely, hogy az ígéret szép szó s ha megadják, úgy jó. Más szóval pedig: az ígéret bolondnak öröm...

Ezek a gondolatok vibrálnak minden komolyan gondolkozni tudó, a haza jövő sorsa miatt még aggódni merészkedő honfi és honleány agyában a politikai boszorkány konyha körül sürgő-forgó alakok nyilatkozatainak olvasása s legfőként a mélyen hallgatók viselkedése miatt.

Hiszen ha csak ígéret kell a magyarnak, az bőviben van és mindig is volt Khuen-Héderváry gróf tarsolyában. De ezek az ígéretek annyit érnek, mint a gazdag asszony birtokában pöffeszkedő koldus férj váltó-aláírása. Irhat alá akár mily nagy összeget, mert úgy sem lehet behajtani rajta.

A politikai szőnyegen pihenő katonai javaslatok keresztül hajszolása hozta életre a mai kormányt. Elképzelhető, hogy ez tartja fenn Bécsben. Tehát még az utolsó szalmaszálhoz is kapkod, hogy életét megmenthesse.

Az ellenzéki pártoknak épen ilyenkor kell résen lenniök és a nemzet érdekében a kormány szorult helyzetét minél nagyobb eredménynek elérésére fölhasználniok. Ha ezt nem teszik vagy tenni elmulasztanak, méltatlanok volnának a nemzet bizalmára.

Khuen viselkedése olyan, mint Luciferé. Az egész világ gyönyörűségét igéri és tulajdonképen a világ nyomorúságát, szenvedéseit zuditja a nemzet nyakába...

A magyarnak öröklött bűne, évezredes átka, hogy szép szóval mindenkor még a kabátját is leszedhették róla. Azután pedig kinevették, hogy milyen bolond jószívű volt.

Hát még nem tanultunk eleget a saját kárunkon!? Hiszen miniszteri beváltatlan ígéretekkel tömve van a képviselőház naplója. Ezek arra tanítják az önzetlen, becsületes érzésű ellenzéki férfiakat, hogy vigyázzanak és lóvá tenni ne engedjék magukat — az ország kárára.

Magyarországon csak a királyi eskü oltalma alá helyezett törvény az igazi megbízható garancia. Ha ilyen nincs, akkor bármit ígérhet a kormány, hiszen precedensek vannak reá, hogy az ilyesmit komolyan nem veszik.

A nemzet jogai nem egyes embereké. Azt elakudni, a nemzet belegyezése nélkül lemersékelni, senkinek sem áll hatalmában.

Tessék a nemzetet megkérdezni, hogy akarja-e a katonai terheket ellenérték nélkül vállalni? De a miénkből, a mi bőrünkre nélkülünk — ne alku-dezzanak...

A nő társadalmi helyzete — és politikai jogai.

Irta: **Dr Pál Ernő** ügyvéd, városi tisztviselő. (3. folytatás.)

A demokratikus reformok Magyarországnak sohasem ártottak, hanem használtak, mert előre vitték a fejlődésben és képessé tették arra, hogy ha nem is versenyezhet Európa szabadságban felnőtt és megerősödött népeivel, de legalább követni tudja őket. Demokratikus reformok nélkül elmaradunk a haladó nemzetektől s ez egyenlő a halállal, mert a nálunk erősebbek keresztül gázolnak rajtunk.

A 67-es kiegyezést is azért nem fejleszthettük a magunk érdekében, mert nem volt igazi népképviselőtünk, nem volt meg a központosító hatalommal szemben az országgyűlésben az az erő, amelyet csak az egész nép egyesült politikai öntudata adhat meg.

Ezért van szükség nálunk az általános választói jogra. Ezért nem tűrhetjük továbbra is meg a mostani rendszert.

Általános választójog alatt azonban nem értem a politikai jogoknak pusztán a férfiakra való korlátozását, hanem kiterjesztendőnek tartom azt a nőkre is.

Az a szabadság, amely csak a népesség egyik részének ad jogot, nem szabadság. Az az egyenlőség, amely csak egy bizonyos körre terjed ki s az érdemesek százezreit kirekeszti magából, nem egyenlőség. Az ilyen hazug szabadság és egyenlőség nem hozhatja létre a testvériséget.

Ha a nő jó arra, hogy adót fizessen, gyermeket szüljön és ezzel szaporítsa a katonáskodó és adófizető polgárok számát, ha megkívánjuk tőle, hogy gyermekeit a haza és az emberiség javára nevelje föl, akkor adjuk meg neki azt a lehetőséget is, hogy beleszólhasson a saját és gyermekei sorsát talán évtizedekre eldöntő törvények megalkotásába. A kötelességek korrelatívuma gyanánt méltán követelheti a jogokat.

Igaz, hogy a nők nem teljesítenek egy fontos polgári kötelességet, a katonai szolgálatot, de e helyett ők töltik be az anyaság súlyos és magaslatos feladatát és sokkal több nő veszélyezteteti életét e kötelesség teljesítésével, mint férfi a katonáskodással.

És ne féljünk attól, amit a nők felszabadításának ellenzői képmutatónan emlegetnek, hogy a politikai küzdelmekben való részvétel megfosztaná nőiességétől és a házastársak különböző politikai pártállása veszélyeztetné a családi békét.

Én úgy gondolom, hogy az értelmes, művelt asszony, aki a toleltteken kívül egyéb-ről is tud beszélni, s aki a háztartás gondjain kívül a társadalmi kérdésekkel is képes foglalkozni, jobban letudja kötni férjét, mint az olyan divatbáb, akinek nőiessége az újabb és újabb öltözetekben, s a divat újabb és újabb vadhajtásainak kultiválásában merül ki.

Aztán ne képzeljünk olyan választásokat, mint a mostaniak, ahol a megvásárolt és leitatott választók részegen állanak az urna elé és még jelöltjük nevét is alig tudják kimondani. Az általános választójog ezt

— mondhatnám — kizárja. Még inkább kizárná a politikai erkölcsök illetén eldurvulását az, ha a politikai jogok a nőkre is kiterjednének, mert tapasztaltuk, s általános érvényű szabályként kimondhatjuk, hogy a férfiak női társaságokban sokkal finomabbak, mint maguk közt, s a két nem társadalmi érintkezése jótékonyan hat mindkettő gondolkozására és erkölcsére.

Sok olyan kérdés van a társadalomban, ahol első sorban a nők vannak érdekelve és ők illetékesek a beleszólásra! Hogy többet ne említsek, kiszámíthatatlan fontossága az alkoholizmus kérdése, a nevelésügy, a leánykereskedelem és prostitúció elleni küzdelem, melyek mind nem oldhatók meg másképp sikeresen, csak a nők útján és az ő hozzászólásukkal.

Vagy, hogy áttérjek a büntetőjog terére, megemlítem a magzatelhajtás és a gyermekölés büntetést, ahol a férfi csak azt a jogsértő eredményt látja, amelyet az anya okozott a magzat, vagy a gyermek elpusztításával, de nem képes megérteni azt a lelki gyötrődést, azt a mérhetetlen kint, amit az elhagyott és a közmegevetésnek kitéve leány elszenved, mielőtt arra határozná magát, hogy megsemmisítse szerelme gyümölcsét. Ilyen esetekben sokkal jobban meglehetne közelíteni az igazságot, ha a törvényszék tagjai között nő is volna.

A gyermekbiróságoknál szintén jótékonyan gyakorolhatná a nő a társadalmi gondoskodás igazán nemes és a női gyöngédséget annyira nélkülöző munkáját.

(Vége köv.)

Dolgozzunk?

Ne dolgozzunk?

(Válasz az „Udvarhelyi Népinevelés”-ben ily címmel megjelent cikkre.)

Boldog a magyar tanítóság. Soha annyi önzetlen joakarója, nem remélt gyámolítója, mint mostanában! Soha annyi szélnek esztett frázist a tanítóság presztizséről, hivatásának magasztosságáról, nem álmodott társadalmi pozíciójáról. A frazeológiák özöne uszik a levegőben s akinek szól, a boldog magyar tanító, olvassa ökölbe szorult kezével, mélységes elkeseredéssel a szépen csengő frázisokat.

Mit ér neki, ha száz esztendő múlva ő lesz a falu ura, ha ma ő ennek a nemzetnek nyomorult koldusa!

Mit ér neki, ha valamikor „olyan társadalmi pozíciót vivhat ki magának, amit ma még sokan nem is sejtene”, ha addig belefulad az adósságok tengerébe?

Mit ér, ha „a kipusztuló felben levő magyar középosztály helyét ő fogja betölteni egykor”, ha addig éhen pusztul maga is. Mit ér? Csak annyit, mint a halállal küzdőnek a tulvilági élet vigasza.

Szóval boldog a magyar tanító!

Csak ezt épen ő nem látja, ő nem érzi.

Ámde látják mások; anyagilag jól szituált urak. Látja ezt az eljövendő nagy boldogulást Bene Lajos tollnok ur is, ki a vármegyei tanítóság „kedvelt” lapjának (Udvarhelyi Népinevelés) január-februári összevont számában vezércikkben indul meg a már jól ismert, szélesre taposott országuton. (Igazság szerint ennek a válasznak is az „Udvarhelyi Népinevelés”-ben kellene megjelennie. Ámde a legmerészebb fantázia sem merné most megjósolni, hogy havonként meg-

jelenő „kedvelt közlönyünk“-nek ez évi 2-ik száma mikor és hány havi összevonással fog újból megjelenhetni? Kénytelen vagyok tehát addig is, annyi technikai akadállyal nem küzdő, más újságot venni igénybe.

Bene Lajos ur kitűnő cikkének kissé hangzatos, kissé csipkedő bevezetése után felállítja a tételt, hogy a tanítóság passzív rezisztenciája káros a nemzeti kulturára és a magyar tanítóságra egyaránt.

És — de ez már hozzátartozik az ilyen „higgadt“ elmélkedések természetrajzához — azokat, akik a nemzeti kulturára s így a magyar tanítóságra ismernek a magyar közéletben a tanítók passzív rezisztenciájánál károsabb jelenségeket is, egy kalap alá vonva, elnevezi: „magukat feltölt tanítóvezéreknek“, „felületes felfogásuaknak“, „sötétbe ugróknak“ etc.

Akik nem tudják sehogysem megérteni, hogy 1000 K évi fizetésből miként lehessen eltartani 8—10 tagú családot s akik a kormány és társadalom lelketlenségéből vért izzadnak a mindennapi kenyerért és győtrő, kínos gonddal nézik napról-napra, rosszul táplált tanítógyermeknek halovány, beesett arcát; akik eldugott, sáros faluban, sok-sok kilométerre az utolsó villamos lámpától, bepálinkázott analfabéták között küzködnek a létért s végeznek a nemzeti állam érdekében valóban apostoli munkát; és akik ha végső elkeseredésükben hangot mernek adni mindezeknek, akkor: „önmagukat feltölt tanítóvezérek, akik már semmit sem veszthetnek“, „felületes felfogásuak“, „meggondolatlanok“. Kár, hogy nem folytatja — hiszen az Ön sajtójában Bene Lajos ur ez már olyan megszokott valami — „hazátlan hitangok“, „izraelek“, „jakabok“, „nemzetközi felforgatók“ stb.

— Ej, ej Bene Lajos ur, nem találja ön, hogy valami ehhez hasonlót mondott a multkoriban egyik kollégája, a volt nyitrai segédtanfelügyelő is? És nem találja, hogy ezzel épen ellenkező célt ér el: a meg töprengőket világos látásuá teszi, az elszántakat pedig új harcra tüzei?

Dolgozzunk? Ne dolgozzunk? Erről elmélkedik Bene Lajos ur. És mint egy új Mózes, felmutatja a tanítóság előtt az ígéret földjét, ha dolgozik, ellenben bizonyos fanyar gyümölcsöket helyez kilátásba, ha renitenskedik.

A régi recept. Ha jók lesztek tanítótestvéreim, akkor a tietek a magyar nyelv nagy szótárában található összes hangzatos jelzők, (töltsétek meg vele a gyomrotokat), ellenben, ha elégedetlenkedni mertek, ha türehetetlen sorsotok ellen szót emeltek, akkor — fanyar gyümölcs a jutalmatok. Hej az a fanyar gyümölcs! . . . De nyugodjatok meg. A Bene Lajos ur lelkiismerete is nyugodt, elmondta súlyos érveit a passzív rezisztencia ellen. Nem tudta elnézni, hogy „némely emberek tájékozatlansága, mélyebb gondolkodás nélküli beugrása és beugratása (sic!) a tanítóságnak fanyar gyümölcsöket hozzon“. Boldogok lesztek, mert a 200 esztendő múlva egész bizonyosan elpuztuló magyar közép osztály helyét (mit szól ehhez a gazdaszöveget?) ti foglaltjátok el.

De, amíg ez bekövetkeznék, kijelentem, hogy Bene Lajos ur vagy nem értette, vagy félreértette a decemberi orsz. tanítógyűlések határozatait. Nem beszélt ott senki arról: dolgozzunk? ne dolgozzunk?

Bár a munkapárt dec. 7-iki értekezletén elhangzott igazságtalan támadás nyomán támadt nagy elkeseredés, e kérdés felvetését is indokolta tehette volna, a tanítóság nem akart az „ultima ratio“-hoz nyulni, hanem önmagához méltó higgadsággal, önmérséklettel határozta, hogy mindaddig, amíg a fizetési ügyre vonatkozó jogos kívánságait nem teljesítik: nem végez semminemű ingyen kulturmunkát.

Ez lenne az a hires passzív rezisztencia, amelyért azóta annyi tinta folyt már s amelyért annyi méltatlan támadás érte már a magyar tanító kart.

Nem végeznek ingyen munkát! Hát van-e a világon ennél jogosabb, természetesebb kívánság?

Megfizettetni a rendelkezésére álló szabad időt, amelyet bárki értékesíthet tetszése szerint a maga hasznára. Ha jól esik: elalussza, ha szükségét látja, pénzre váltsa fel. És hol van még e hazában tisztviselő, ki jobban rá lenne utalva szabad idejének értékesítésére, mint a silányul fizetett, nyomorban élő magyar tanító? Vagy tessék mu-

tatni egyetlen köztisztviselőt, aki a hivatalos órákon túl ingyen dolgozik valakinek? Hát csak a tanítónak bűn az ami, másoknál egészen természetes! Bene ur, ne nehezíteljen, végez-e ön valamilyes ingyen munkát?

Ugy-e az más és a mi dolgunk megint más? Nekünk még egy honfoglalást kell elvégezni e hazában. És hallgasson ide Bene Lajos ur: azok a „schulmeisterek“ a magyar tanítók, miként végzik ezt a honmentést!

A magyar néptanítók ennek az országnak népoktatását legnagyobb részben melleskeresetükkel, tehát tulfeszített munkával tartják azon a szinten, amelyen van. Vagyis a magyar néptanító egyenesen anyagi támogatásban részesíti a magyar népoktatást, a mi hallatlan paradoxon is, mégis igaz. Hát nem a legnagyobb percentre dolgozó lelketlen uzsora-e az, amely ennek tetejébe még ingyen munkát is kér és vár a magyar tanítótól?

A magyar tanító szeme felnyitott, belátta azt az abszurd helyzetet, melyben van és kijelentette: vége az ingyen munkának.

Ha ez a passzív rezisztencia, ha ez keletlen a kormánynak és társadalomnak, úgy önmagára vessen mind a két tényező, mert ezek bűnös közönye, lelketlensége kergette ebbe a tanítóságot.

Nem a felületes gondolkodásnak, nem a magukat feltölt tanítóvezérek, hanem a nyomor, a szükség, a kenyérhiány, amelyek veszedelmes állapotok, mert gondolkodókká, tisztán látókká teszik az embereket.

A passzív rezisztenciáról szólva, nem lehet elhallgatni fizetési ügyünket.

Miért nem írta meg Bene Lajos ur, hogy kegyelmes miniszterünk pontosan ezelőtt egy évvel azt a kijelentést tette, hogy a tanítóság kívánságait nem honorálhatja, mert az 1907. évi XXVI. és XXVII. t.-c.-et elég nagy lépésnek tartja a multhoz képest?

Miért nem írta meg, hogy mikor ennek nyomán feltámadt az ellentállás gondolata, akkor ő excellenciája felosztással fenyegette meg az Országos Szövetséget s minden jogszokas ellenére eltoltta a lap szerkesztésétől Werner Jenőt? Miért hallgatta el, az augusztusi nagygyűlésen ezért felviharzott elkeseredés azt a kicsiny tanítót, a hatalmas miniszterrel szemben, továbbra is a szerkesztői székben tudta tartani? A mikor pedig a tanítók egyseges, határozott irányu állást foglaltak, akkor a miniszter ur, amit pár hónappal azelőtt nem kívánt honorálni, méltányos óhajainak jelentette ki s összehívta a szeptemberi ankettót. És végül miért hallgatta el, hogy a decemberi orsz. gyűlések előestéjén egyik legviszhaugosabb politikai fórumunkon a milliókkal rendelkező nagy ur, a mi lefokozott, szerény kívánságainkat nem tartotta arányban levőnek „kicsiny kvalifikációkkal“ s pártja helyeslese közben jelentette ki, hogy a tanítók várhatnak, mert a papoké az elsőseg. És ebből miért nem vonta le a következtetést, hogy a másnapi orsz. gyűlés határozata ennyhe válarz volt a Tisza Gróf és pártja megnyilatkozására. Miért nem vonta le a következtetést, hogy a tanítóság belátta, miszerint attól a kormánytól, mely csak kényszernek engedve tesz megnyugtató kijelentéseket és amelynek sajtója két napig vezető helyen cikkezik igazaink ellen (Budapesti Hírlap, Budapesti Napló, Magyar Nemzet stb), attól az országgyűlési többségtől, amely tapsolt, mikor tiszteletteljes kére szavunkat „theatralis hangú kiáltvány“-nak minősítették, nem sokat várhat és csak a maga erejében bízhat? Miért hallgatta el? Azért, mert akkor kénytelen lett volna belátni a tanítóság igazát s más következtetéseket vonni le cikelyében.

De hiszen birjuk a miniszter ur ígéretét 1913-ra. Ha miniszter ur valóban teljesíteni akarja a tanítóság szerény óhajait, miért nem terjeszti be 1911-ben azt a törvényjavaslatot, ha 1913-tól kezdődő hatállyal is; legalább megnyugtató a ferrongó kedélyeket? Ugy sem kerülne ebben az évben egy fillérjébe sem az államnak. Ezt vártuk és ezt várjuk annyival inkább, mert idevonatkozóan konkrét javaslat is tétetett a Házban. Miért? Hát mondja el ezt más.

Én csak azt látom, hogy a politikai horizonton veszedelmes felhők gyülekeznek és csak azt tudom, hogy Magyarországon a miniszter ígérete nem szokott kötelező lenni az utódjára. (Nem bizony még sokszor önmagára sem. Szerk.)

Igy van ez Bene Lajos ur.

Az ön gyakorlott tolla, sokszor tapasztalt meleg, kollégialitása, feltétlen jóhiszeműsége egy más tanügyi kérdésben talán többet használt volna a közös, szent ügynek, amelynek mindannyian lelkes apostolai vagyunk és maradunk, de nem színes frázisokért, hanem tisztességes fizetésért.

ROZSONDAI ISTVÁN.
székelymagyarosi tanító.

Édes vágy.

Csendes óráimban
Lelkem hazavágyik,
Meglátni titeket,
Kiket nem láthatok
A lombhullásától,
A lombfakadásig.

Mintha látnám, amint
Édesanyám írja
Egyszerű betűkben,
Gyermekes sorokban:
„Kifáradt a karom,
A munkát nem bírja“.

„Tudod szegénységünk,
A gond sem kerülget;
Vagy ez, vagy az miatt,
A kisebbek fölött
Aggódunk eleget.“

Ha kész van a levél,
Eolvassa ujra.
Mozog a szája is,
De hangja súsogás,
S az egyszerű szokat
Szeretettel sugja.

A lap végén meghagy
Egy kis ürességet.
Ki írná tele, mint
Az én édesapám.
Aki mást nem is irt,
Csak biztatót, szépet.

Amikor már nincs hely
A hová még írjon,
Hálás tekintettel
Ők egymásra néznek.
— Meg nem állná anyám,
Hogy egyet ne sirjon.

Csendes óráimban
Lelkem haza vágyik,
Meglátni titeket,
Kiket nem láthatok
A lombhullásától,
A lombfakadásig.

Bpest, 1912. febr. 21.

József Dezső.

HIREK.

— **Tanári előléptetések.** Az állami tanárok közül nagy előléptetések történtek. A székelyudvarhelyiek közül mindössze egy előléptetés történt. S éra Kálmán főreáliskolai tanárt a VIII. fizetési osztály harmadik fokozatába nevezte ki a vallás- és közoktatásiügyi miniszter. Az ismerősök közül előléptetésben részesültek még Derzsi Kovács Ferenc szentesi áll. főgimn., Dózsa Jakab szegedi, Dr. Rózsa Géza zsolnai főreálisk. tanár a VII. fiz. oszt. harmadik fokozatába; Virker Ernő nagyváradai áll. főreálisk. tanár a VIII. fiz. oszt. 3-ik fokozatába.

— **Nőegyleti közgyűlés.** A székelyudvarhelyi jótékony nőegyesület ez évi rendes közgyűlését ma (vasárnap) d. u. 3 órakor a vármegyeház kistermében tartja meg. A közgyűlés tárgyait a mult évi számadás elfogadása, tisztujítás és esetleges indítványok képezik.

— **Chalupka előléptetése.** A vallás- és közoktatásiügyi miniszter Chalupka Rezső

okl. tanár, Udvarhelyvármegye kir. segédtanfelügyelőjét a IX. fizetési osztály harmadik fokozatába a rendszeresített illetményekkel és az 1904. évi I. t.-c. értelmében megillető személyi pótlékkal kinevezte. A jól megérdemelt előléptetéshez gratulálunk.

— **Bőjtői mulatság.** A székelyudvarhelyi unitárius egyházközség a temploma javára f. évi március hó 9-en nagyszabású műkedvelői előadással egybekötött táncestélyt rendez, mely — mint többfelől halljuk — mindenfelé nagy érdeklődést kelt. A székelyudvarhelyi legkiválóbb műkedvelők, elsőrangú rendezés — kezessékednek a sikerről.

— **Az olasz királyi család** gyermekei mindannyian Phosphatine Falliérrel lettek táplálva az elválasztás pillanatától kezdve és épen ennek tulajdonítható az, hogy a gyermekek kicsattanó egészséges jó színben nevelkedtek és a gyermekbetegségeket mindegyideig elkerülték. Világhírű gyermekorvosok egyhangú véleménye, hogy a gyermektáplálást az elválasztás idejétől kezdve úgy eszközöljük a leghelyesebben, hogy ha Phosphatine Falliérrel tejbe főzve adunk a gyermeknek, mert ez esetben a bélzavartól nem kell tartani és a gyermek fejlődése oly kiváló, hogy annál jobbat egy gondos szülő sem kívánhat.

— **A fenyédi tűzoltóból** e hó 18-án igen jól sikerült. A közönség zsufolásig töltötte az Ugron-féle termet s vígan folyt a mulatság. Felülfizettek: Balázs Károlyné 1 K 20 f, Miklós Mózes, Dakó Margit (Kadiéfalva) 1—1 K, Sándor Dénes 40 f. Fogadják e helyen is a rendezőség köszönetét.

— **Csak Mauthner-fele magvakat** vásárolnak helyesen gondolkodó, számító gazdák és kertészek még akkor is, ha mások olcsóbbak volna, mert tapasztalatból tudják, hogy ez csakis a magvak rovására és a vevő karára lehetséges.

— **A kenyérárak.** Ungvármegye alispánja a járás összes községeire nézve elrendelte, hogy a kenyéreműveket részletes eladásnál csak súly szerint szabad kimérni és egyidejűleg a kenyérárakat is megállapította s az árjegyzéknek az eladás helyén csendő kifüggesztését elrendelte. A kereskedelemügyi miniszter a másodfokú iparhatóság véghatározatát abban a részben, mellyel a kenyérárakat megállapította, törvényes alap hiányában megsemmisítette, mert az iparhatóság csak azt rendelheti el, hogy a kenyéreművekre a részletes eladásnál az árak súly szerint az eladási helyeken kifüggesztessenek, a cikkek árainak szabályozására ellenben a törvény alapot nem szolgáltat, amennyiben annak 53 §-a csak a marhahús árak megállapítására nyújt módot.

— **A pörös „Varga“-patak.** Régi bűnök, mulasztásokról fogja lerántani a leplet az a különös pör, mely Székelyudvarhely város ellen készül. Husz éves dologról van szó. Még 1891-ben volt napirenden a város köztér pontján lefolyó „Varga“-patak medrének kifalázása. A város akkor szerződést kötött Kelemen és Galter építési vállalkozókkal. 1893-ig folytatták is az építési munkát, de a Küküllő felől levő szomszédok a tovább építést megakadályozták. A szerződés szerinti 594 folyó méter helyett e miatt 410-et teljesítettek. Három év múlva aztán a vállalkozók biztosítékát kiadták, de a végleges leszámolást elhanyagolták. Ebből kifolyólag most úgy a munkabér hátralékért, mint a felülvizsgálatra vissza tartott kereseti összeg öt százaléka miatt, valamint a 266 méter hosszúságban egy sor kövel való mélyítés többlet munkáért, összesen 3520 K 65 fillérért fognak pörölni a vállalkozók. A városnak érdeke, hogy esetleg bizonytalan kimenetelű pörösködést megelőzzön. A polgármester hivatása, hogy az ügyet megvizsgálja és tanácsulésen a kérdést előkészítve, kellően megvilágítva, a képviselőtestület plé-

numa elé terjessze. Ha jogos a követelés, akkor pör nélkül kell kifizetni. Ellenkezőleg pedig az ügyet minél előbb véglegesen befejezéshez juttatni.

— **Ungváry József szőlőtelepe** és gyümölcsfaiskolája Cegléd, ingyen és bérmentve küldi érdeklődőknek nemes gyümölcsfa-csemete, vadoncsok, kerti növények, rózsák, sima és gyökéres szőlővesszők legújabb árjegyzékét.

— **Öntött tüll.** A szövetek utánzása az utóbbi időben nagyon előre haladt. Így például most legújabbán sikerült tüll és muszlin szöveteit oldott cellulozéból önteni. A cellulóz oldatát szénoxid-amoniákban, mint a mesterséges selyem előállításánál egy rostálöhengerre felytatják. A henger felületére rávésik a tüll szövését, vagy valami himzés, csipke mintáját. Míg a henger forgása közben kihül a celuloid massa és a minta tökéletes mintázata készen kerül le róla. Az így készült anyagoknak selymfényük van és eléggé tartósak, hogy különböző, így pl. díszítési célokra szolgáljanak. Ilyen eljárással úgy egészen könnyű malini tüll szövetet, mint nehezebb kelmet is lehet előállítani. Ha még a ki nem hült anyagot alkalmas festékkel keverik, gyönyörű arany és ezüst színek érhetők el. A franciaországi St.-Quentin közelében van egy nagy gyár, mely már ilyen szövetek készítésével foglalkozik; 30 ilyen gép dolgozik ebben a gyárban. Minden gép naponta 800 méter tüllt képes előállítani, melynek nagybani ára körülbelül 14 fillér méterenként.

— **A polgári kör jelmezestélye,** melyet múlt vasárnap este tartott, fényesen sikerült. Az összes bevétel 728 K 24 f, tiszta jövedelem a kör javára 460 K volt. Felülfizettek: Rösler Károly 8 K 80 f, Dr. Sebesi János, Simó Mátyás 5—5 K, Gotthard János polgármester, Dr. Szabó József főjegyző, Soó Domokos tanácsos 3—3 K, Hirsch Rudolf, Ferenczi Endre 2—2 K. Fernengel Gyula 1.60 f, Villamos igazgatóság 1.80, Ferenczi Ferencné 1.20 f, Barcsay Sándor, Láng Dávid 1—1 K, Hoffbauer százados, Serényi örsvezető, Wagner Henrik, N. N., N. N., N. N., Ernst György, Ferenczi Ferenc, Szabó György. Gáspár Dénes, Rösler N., Imrich Vilmos Lublinek Vilmos, Kauntz Lajos 80—80 f, Horváth József, Balázs Károly, Szabados Ferenc, Csiki József, Soha Aladár, Fehér Jenő 60—60 f, Csucsai Károly, Szabó Ödön 40—40 f, Bartha József 30 f, Olasz Márton, Veress Mihály, N. N. 20—20 f. Fogadják e helyen is az egyet hálás köszönetét.

— **A székely vonat kisiklása.** A héjjasfalva—székelyudvarhelyi székely vasút vonalán e hó 23-án reggel egy kis kalamitás történt. Ujszékelyen alul, a Küküllőhid közelében egy kocsis kisiklott. Azonban mielőtt nagyobb baj történhetett volna, Sznyózik Mauó a Royal mozgó magyarózója a vészféket meghúzta és a vonat azonnal megállt. Ennek köszönhető, hogy nagyobb szerencsétlenség nem történt az utasok ijedtségén kívül. A kisiklás a lokomotív után levő második kocsinál történt s így az összes kocsikat lekapcsolták és a vonat a podgyászkesin kívül egyetlen kocsiával jött be Székelykeresztúrra. Itt még egyet hozzácsatoltak s a szokatlan rövidségű vonat, melynek podgyászkesija is tele volt utassal, így érkezett meg pénteken reggel Székelyudvarhelyre. A kisiklást — állítólag — az okozta, hogy a kocsis tengelye a hiányos olajozás miatt a csapágyba berágódott és a forgást megakasztotta. A közbe eső állomásokon nagy feltűnést keltett a mindössze két kocsiából álló rövid vonat.

— **A „pénztár“-ak önkénykedése.** Egy építési vállalkozóra a csikszeredai ker. munkásbiztosító pénztár havi 300—500 K járulékot rótt s erről az illetőt minden részletezés nélkül egyszerűen levelezőlapon

értesítette. A vállalkozó erre kiszámította, hogy ekkora összeggel meg nem terhelhető s részletes kimutatást kért. Ezt a kerületi pénztár megtagadta, ellenben kegyesen megengedte a vállalkozónak, hogy egy megbízottját elküldheti Csikszeredára a részletezés megtekintése végett. A vállalkozó azonban nem vehette igénybe a kegyes engedelmet, mert éppen két napi időt igényelt volna a hatalmas pénztári urak színe elé való járulás. Mi pedig azt kérjük, hogy mi okon élvez a munkásbiztosító pénztár önkénykedésre feljogosító kiváltságos hatalmat? Az adóközegeket gyakran ócsárolják, pedig ezek a derék urak nagy készséggel részletezik adókönyvünkben adótartozásunkat, míg a munkásbiztosító pénztár csak foghegyen, azaz egy levelező lapon tudatja az érdekelttel, hogy tessék havonként 300 vagy 500 koronát fizetni. Hát ezeket a nagy hatalmu urakat rendre kell tanítani s amíg ezt a kereskedelmi miniszter megteszi, jó lesz ha a kötelezettek rá sem hederítenek az efféle ukázra és egyszerűen nem fizetnek. Nincs a világon olyan bíróság, vagy felsőbb hatóság, amely a munkásbiztosító pénztár részletezéssel meg nem okolt követelésnek behajtásához segédkezést nyújtana.

— **A munka-adó joga.** Ha a segéd főnökét „svindlernek“ nevezi, a szolgálatból azonnal elbocsátható. Az ipartörvény 94. §. b. pontja értelmében a segéd felmondás nélkül azonnal elbocsátható, ha az iparos helyettese vagy egyik családtagja ellen súlyos becsületsértést követ el. Ezt tette felperes, midőn főnökét „svindlernek“ nevezte, mely tettéért a becsületsértés vétségében bűnösnek mondatva ki, ezért meg is lett büntetve. Most alperes munkaadó, hivatkozással az ipartörvény fentidezett pontjára, felperest a szolgálatból felmondás nélkül azonnal elbocsátotta. Felperes azonban, hivatkozva a közte és főnöke közt létrejött szerződésbeli megállapodásra, mely szerint három év eltelté előtt művezetői állásából el nem mozdítható, esedékes fizetésének megitélése végett alperes munkaadó ellen pert indított. Az ügy felkerült a kir. Kuriához, mely 197—1911. sz. a. felperest keresetével a következő indokok alapján elutasította: Minthogy bizonyítva van, hogy felperes az alperest becsületesében súlyosan megsértette s ekként az 1884. XVII. t.-c. 94. §-a b) pontjának esete forog fenn, az első bíróság helyesen állapította meg, hogy az alperes a szerződési időtartam lejáratá előtt a felperest szolgálatából elbocsátani jogosított volt annál inkább, mert ily körülmények közt a további együttműködés alapját képező kölcsönös bizalom és tisztelet a peres felek között megszűnt létezni.

— **Háziipari kiállítás Miskolcon.** A székelyföldi kereskedelmi és iparkamara az érdekeltek tudomására hozza, hogy Miskolcon 1912. évi április 3—16-ig háziipari és amatőr iparművészeti, valamint kézimunka kiállítás lesz. A kiállításon való részvétel bejelentésekor 3 K bejelentési díj fizetendő, amelynek ellenében minden kiállító díjtalanul kapja a katalógust, a kiállítás hivatalos lapját s a megnyitó ünnepre egy 2 K értékű belépő jegyet. A rendezőség továbbá a kiállítás költségén gondoskodik a beküldött tárgyak elhelyezéséről, őrizetéről, tűz, törés és lopás elleni biztosításáról s visszaszállításáról. Helydíjakban a tárgyak beküldésekor 2 méterenként 2 korona fizetendő. Szóbeli vagy levéli kérdezősködésekre bárkinek készséggel ad felvilágosítást a kiállítási iroda: Miskolc, Széchenyi-utca 35. sz. I. emelet.

— **Csomagoló papír** kapható e lap kiadóhivatalában Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz.

888—1912. tkvi

Hirdetmény.

Kányád községre nézve az 1892. XXIX. t.-c. értelmében a tényleges birtokosok tulajdonjogának a telekkönyvekbe való bejegyzése és a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése iránti eljárás befejeztetvén, ez azzal a felszólítással tétetik közzé:

1. hogy mindazok, kik az 1886. XXIX. t.-c. 15. és 17. §-ai alapján ideértve e §-oknak az 1889. XXXVIII. t.-c. 5. és 6. §-aiban és az 1891. XVI. t.-c. 15. § a) pontjában foglalt kiegészítéseit is, valamint az 1889. XXXVIII. t.-c. 7. § a és az 1891. XVI. t.-c. 15. § b) pontja alapján történt törlések érvénytelenségét kimutathatják, e végből törlési kereseteket hat hónap alatt vagyis az 1912. évi augusztus hó 25-ik napjáig bezárólag telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be; mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, akik az 1886. XXIX. t.-c. 16. és 18. §-ainak esetében — ideértve az utóbbi §-nak az 1889. XXXVIII. t.-c. 5. és 6. §-aiban foglalt kiegészítéseit is a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, írásbeli ellentmondásaikat hat hónap alatt vagyis az 1912. évi augusztus 25-ik napjáig bezárólag a tkvi hatósághoz nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog;

3. hogy mindazok, kik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül az eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogokat bármely irányban sértve vélik, ideértve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889. XXXVIII. t.-c. 16 §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják — e tekintetben felszólalásokat tartalmazó kérvényüket a tkvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1912 évi augusztus 25-ik napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmúltá után az említett bejegyzéseket csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azok a felek, akik a kiküldöttnek eredeti okiratokat adtak át, hogy mennyiben azokhoz egyszersmind másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak, az eredetieket a tkv. hatóságnál átvehetik.

A kir. járásbíró, mint tkvi hatóság.

Okland, 1912. évi február hó 17.

Földes s. k. kir. jbiró.

A kiadmány hitelül:

Wermescher, kir. telekkönyvvezető.

Sz. 227—1912. v. 1.

Hirdetmény.

Segesvár városának kormányhatóságilag engedélyezett

tenyész-állatvására

folyó évi március hó 12-én fog az új marhavásártéren megtartatni.

A vásár alkalmával díjak 700 K összegben fognak kiosztatni

Helypénzek vagy más díjak nem szedtetnek

Díjakban csakis azon nagykülföldi vármegyei tenyésztők részesíthetők, kik bizonyítvánnyal igazolják, hogy a díjazandó állat legalább $\frac{3}{4}$ (háromnegyed) év óta birtokukban van.

A városi tenyész állatvásárral kapcsolatosan a segesvári járási főszolgabíró külön hirdetménye szor-

rint járási tenyész-állatdíjazás is fog megtartatni.

A marhalevel feltétlenül elhozandó.

A vásár alkalmával községek és földbirtokosok tenyészállatokban való szükségletüket fedezhetik.

Segesvár, 1912. évi február hó 10.

A városi tanács.

1933—912. sz. tkvi.

Hirdetmény.

A m. kir. igazságügyminiszter 1906 évi július 6. an 14144. sz. alatt elrendelte, hogy az sz. udvarhelyi kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság hoz tartozó Malomfalva község telekkönyveiben felvet mindazon ingatlanokra nézve, a melyekre az 1886-29. az 1889. évi 38 t.-c. és az 1891. XVI. t.-c. a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. 29. t.-c. kben szabályozott eljárás és ezzel kapcsolatban a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése fogantatassék.

E célból a helyszíni eljárás Oroszhegy községben 1912. évi április hó 22-én fog kezdődni.

1. Ennél fogva felhivatlak mindazok, akik a telekkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadott előterjesztést kívánnak tenni hogy tkvi hatóság kiküldöttje előtt a kitűzött hatánap kezdődő eljárás olyana alatt jelenjenek meg és azt előterjesztéseket igazoló okiratokat mutassák fel.

2. mindazok, akik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekelezésére alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírásra az 1886. XXIX. t.-c. 15-18. és az 1889. XXXVIII. t.-c. 5. 6. 7. és 9. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó tkvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogait ezen az uton nem érvényesíthetik.

3. és azok javára tényleg már megszünt követelésre vonatkozó zálogjog, vagy megszüntegyh jog van nyilvánkönyvileg bejegyezve ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlését kérelmezzék, illetve hogy törlési engedély nyilvánítsa vegelt a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ebben esetben a helyegmentesség kedvezményétől elesnek.

A királyi törvényszék, mint telekkönyvi hatóság.

Bella Kálmán s. k. kir. törv. széki alb.

Szekelyudvarhely, 1912. febr. 15

A kiadmány hitelül:

DÓSA tkvvezető.

1810—912 tkvi. sz.

Hirdetmény.

Úlke községre néve az 1892. XXIX. t.-c. értelmében a tényleges birtokosok tulajdonjogainak a tkv. könyvekbe való bejegyzése és a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése iránti eljárás befejeztetvén, ez azzal a felhívással tétetik közzé:

1. hogy mindazok kik az 1886. XXIX. t.-c. 15. és 17. §-ai alapján ideértve e §-oknak az 1889. XXXVIII. t.-c. 5. és 6. §-aiban és az 1891. XVI. t.-c. 15. § a) pontjában foglalt kiegészítéseit is — valamint az 1889. XXXVIII. t.-c. 7. §-a és az 1891. XVI. t.-c. 15. § b) pontja alapján történt bejegyzések vagy az 1886. t. 22 §-a alapján történt törlések érvénytelenségét kimutathatják e végből törlési kereseteket hat hónap alatt vagyis 1912. évi augusztus hó 26. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, akik az 1886. XXIX. t.-c. 16. és 18. §-ainak esetében ideértve az alábbi §-nak az 1889. XXXVIII. t.-c. 5. és 6. §-aiban foglalt kiegészítéseit is — a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, írásbeli ellentmondásaikat hat hónap alatt vagyis 1912. évi augusztus hó 26. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, met ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog,

3., hogy mindazok, akik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül az eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogait bármely irányban sértve vélik, ide értve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889. évi XXXVIII. t.-c. 16. § alapján történt bejegyzéseket sérelmesnek találják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1912. évi augusztus hó 26. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmúltá után az említett bejegyzéseket csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azok a felek, akik a kiküldöttnek eredeti okiratokat adtak át, hogy a mennyiben azokhoz egyszersmind egyszerű

másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak, az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik

A kir. törvényszék, mint tkvi hatóság.

Szekelyudvarhely, 1912. febr. 10-én

Bel'a Kálmán s. k.

kir. tszéki albiró,

A kiadmány hitelül.

DÓSA kir. tkv. vezető.

B O R I

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi boriagykereskedőné

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható. A kedvező szüreti kilátásokra való tekintetből ármérséklés

Tejes bárányhúst

állandóan a legfrissebb minőségben árusít öt kilóig 7 K, azon felül különként 1 koronaért és bárhova elküldi utánvétellel: Kassay Dénes szűcs Székelyudvarhely, Bethlen utca 27. sz. lakásaól. Ugyan ilyen olcsón árusít a „Szűcsök Bárányhús csarnoka”-ban is a piactéren. Vidéki megrendeléseket azonnal és a legpontosabban teljesít.

Már megnyit Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 25-ik szám alatt

Hirsch Rudolf férfi és női divatárúháza

Nagy választék minőnnemű férfi, fiu, női és leányka készruháiban női, kosztümök, tavaszi kabátok, pongyolák és különféle bluzokban. Állandó raktár mindenféle női és férfi divatcikkekben.

Tisztelettel van zerencsénk a n. é. városi és vidéki közönség becses tudomására adni, hogy március hó 1-én Székelykeresztúron, a Konrád József féle házban Karres Samu építész vezetése alatt

építési és tervezési irodát

nyitunk. — Támaszkodva több évi bel- és külföldi e szakmában szerzett tudásunk- és tapasztalatainkra, azon helyzetben vagyunk, hogy bármilyen kivitelű, a magas-, mély-, hid- és vízépitészetbe előforduló irodai és gyakorlati munkákat elvállalunk. Ugyszintén családi lakó házak, iskolák, község-házak, gazdasági épületek tervei, költségvetéseinek elkészítését is felelősség mellett teljesítjük. Szükség esetén pedig az építkezésekhez a legolcsóbb feltételű törlesztéses kölcsönt szerzünk.

Hivalkozunk még arra, hogy építési irodánk megnyitása a helyi és vidéki e szakmabeli szükségre támaszkodva, célul tűzte ki magának az építészet terén úgy a városon, mint a vidéken oly építményeket létesíteni, a melyek első sorban gyakorlatilag, de esztétikai külsejükkel is a céljuk és mivoltuknak minden tekintetben megfeleljenek.

A n. é. közönségnek malomipar vállalatunkkal szerzett nagybecsű bizalmát ezen új vállalat alapításához is kérve, oly ígérettel vagyunk, hogy megbízásaik teljesítésében mindenkor a pontosság és lelkiismeretesség elvei fognak vezérelni.

Teljes tisztelettel:

Karres Testvérek

Telefon 4. sz. építészek.